

Zapis na sąd polubowny i postępowanie przed tym sądem a przerwanie biegu przedawnienia roszczeń

Kwestie ogólne

Problematyka biegu przedawnienia roszczeń majątkowych jest zagadnieniem niezwykle istotnym dla praktyki prawniczej. Prócz określonych ustawowo terminów przedawnienia tych roszczeń istotne znaczenie mają także kwestie zawieszenia biegu przedawnienia oraz jego przerwania. Odnośnie do tego ostatniego ustawodawca ustanowił m.in., że bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia (art. 123 § 1 pkt 1 KC). W dalszych rozważaniach uwaga poświęcona zostanie temu, jakie czynności podjęte przed sądem polubownym mogą być uznawane za przerywające bieg przedawnienia roszczeń w rozumieniu tego przepisu. Jest to bowiem kwestia często traktowana w komentarzach do Kodeksu cywilnego oraz w innych pozycjach literatury prawniczej dotyczących tych zagadnień w sposób bardzo ogólny, ograniczony często do kilku zdawkowych uwag, a jak się wydaje, wymaga ona głębszej refleksji, zwłaszcza że prezentowane w tej kwestii poglądy doktrynalne dalekie są od jednolitości. Dokładniejsza analiza zagadnienia jest tym bardziej zasadna, że o ile odnośnie do tego, jakie czynności podjęte przed sądem państwowym powodują przerwanie biegu przedawnienia roszczeń, mamy do czynienia ze szczegółowymi i bogatymi opracowaniami w literaturze przedmiotu oraz licznym orzecznictwem, o tyle na tle czynności podejmowanych przed sądem polubownym dorobek ten jest raczej skromny.

Zapis na sąd polubowny

Zapis na sąd polubowny jest to, ogólnie rzecz ujmując, umowa stron dotycząca poddania sporu pomiędzy nimi pod rozstrzygnięcie sądu polubownego. Treść takiej umowy musi zawierać co najmniej wskazanie przedmiotu sporu oraz stosunku prawnego, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć. Tak bowiem minimalną treść zapisu na sąd polubowny

określił sam ustawodawca w art. 1161 § 1 KPC. Istotą zapisu jest zatem poddanie sporu stron pod rozstrzygnięcie sądu polubownego. Stąd też w orzecznictwie nie jest uznawana za skuteczny zapis na sąd polubowny umowa, w ramach której przewiduje się poddanie sporu właściwości sądu polubownego jedynie w celu zawarcia ugody¹. Generalnie rzecz ujmując, wskazać można, że jako zapis na sąd polubowny nie jest traktowana umowa, w której nie przewiduje się dla sądu polubownego funkcji rozstrzygania sporu².

Charakter prawny zapisu na sąd polubowny jest sporny. W tym zakresie prezentowane są różne poglądy. Zapis taki uznawany bywa bowiem przez jednych autorów za umowę materialnoprawną, przez innych z kolei za procesową bądź też mającą charakter mieszany, a nawet za umowę *sui generis*³. Abstrahując od tych sporów doktrynalnych, zauważyć należy, że umowa ta wywołuje przede wszystkim skutki procesowe⁴. Niemniej jednak, co istotne z punktu widzenia prowadzonych rozważań, w literaturze przedmiotu podnosi się także niekiedy⁵, że zapis na sąd polubowny pociąga za sobą również określone skutki materialnoprawne. W tym ostatnim zakresie uwaga skupiana jest zwłaszcza na tym, czy sporządzenie przez strony takiego zapisu przerywa bieg przedawnienia roszczeń. W tej kwestii brak jest zgody w literaturze przedmiotu. Niektórzy autorzy podnoszą bowiem, że przerwanie biegu przedawnienia powoduje już samo sporządzenie przez strony zapisu na sąd polubowny⁶. Inni z kolei wskazują, że to nie sam zapis, lecz dopiero złożenie wniosku o rozpoznanie sprawy przez sąd polubowny powoduje przerwanie biegu

¹ Wyr. SN z 11.7.2001 r., V CKN 379/00, OSNC 2002, Nr 3, poz. 37; w głosie aprobującej do tego orzeczenia R. Kułski, wskazując na słuszność poglądu SN, podniósł m.in., że „umowa zawierająca zapis na sąd polubowny musi przewidywać dla tego sądu funkcję rozstrzygnięcia sporu. Zawarcie umowy o poddanie sporu sądowi polubownemu w innym celu niż jego rozstrzygnięcie przez ten sąd przemawia *a contrario* za odmową potraktowania takiej umowy jak zapis na sąd polubowny” (R. Kułski, Glosa do wyroku SN z dnia 11 lipca 2001 r., V CKN 379/00, PiP 2002, z. 11, s. 103–104); por. także wyr. SN z 18.2.2005 r., V CK 467/04, MoP 2005, Nr 6, s. 275.

² A. Zieliński, [w:] A. Zieliński (red.), *K. Flaga-Gieruszewska*, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Warszawa 2010, s. 1756; T. Ereciński, [w:] J. Ciszewski, T. Ereciński, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część czwarta. Przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego. Część piąta. Sąd polubowny (arbitrażowy), Warszawa 2006, s. 366; M. Uliasz, Kodeks postępowania cywilnego, t. II: Komentarz do artykułów 506–1217, Warszawa 2007, s. 736; post. SN z 11.10.2001 r., IV CKN 139/01, Pal. 2002, Nr 3–4, s. 225.

³ Przeglądu koncepcji doktryny i judykatury w tym zakresie dokonują: Ł. Błaszczak i M. Ludwik (Ł. Błaszczak, M. Ludwik, Sądownictwo polubowne (arbitraż), Warszawa 2007, s. 83–87); K. Piasecki (K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego, t. III: Komentarz do artykułów 1096–1217 KPC oraz aktów prawnych UE regulujących międzynarodowe postępowanie cywilne, Warszawa 2007, s. 255–258) oraz T. Ereciński, *op. cit.*, s. 367. Autor ten uznaje zapis na sąd polubowny za szeroko rozumianą czynność procesową.

⁴ T. Ereciński, *op. cit.*, s. 367. Wśród głównych skutków procesowych umowy o poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wyróżnia się skutek pozytywny, za który uznawane jest przyznanie sądowi polubownemu kompetencji do rozstrzygnięcia sporu objętego tą umową, oraz skutek negatywny, utożsamiany z wyłączeniem możliwości rozpoznania sporu przez sąd państwowy w sytuacji, gdy mimo zawarcia wskazanej umowy strona zostałaby pozwana przed sądem państwowym i przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy zgłosiła zarzut, w ramach którego podniosłaby, że do rozpoznania sprawy właściwy jest sąd polubowny (Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *op. cit.*, s. 120; M. Tomaszewski, Umowa o arbitraż. Podstawowe problemy prawne, PUG 1994, Nr 1, s. 15; S. Dalka, Sądownictwo polubowne w PRL, Warszawa 1987, s. 73).

⁵ Choć nie zawsze, nie brak bowiem głosów odmawiających przypisywania zapisowi na sąd polubowny jakichkolwiek funkcji materialnoprawnych, w tym powodowania przerwy biegu przedawnienia (K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego, t. III: Komentarz..., s. 259 i s. 262).

⁶ Z. Klafkowski, Przedawnienie w prawie cywilnym, Warszawa 1970, s. 192.

Więcej informacji na stronie wydawcy

<http://www.ksiegarnia.beck.pl/adr-arbitraz-i-mediacja/id3398,ADR-Arbitraz-i-Mediacja-kwartalnik.-Prenumerata-2010.html>